# Bevorderen geletterdheid in Borger-Odoorn

*Jaarplan 2022*

# *KLOPPEN*

*Het is zó vanzelfsprekend*
*dat ik liever niet spreek*
*zodat niemand me uitlacht*
*omdat niemand dan weet*

*dat ik eigenlijk amper*
*gewoon eigenlijk niet*
*alle woorden zie, die jij*
*in deze letters ziet*

*onze taal is een deur*
*en dicht zal ie blijven*
*van buiten én binnen*
*zonder lezen en schrijven*

**Gedicht van Derek Otte**,
Stadsdichter Rotterdam &
Ambassadeur Week van de Alfabetisering

# Inhoudsopgave


1. Gemeente Borger-Odoorn aanpak Laaggeletterdheid ..... 3
   1.1 Inleiding ..... 3
   1.2 Belang ..... 3
   1.3 Wettelijk kader ..... 3
   1.4 Landelijk en lokaal ..... 4
   1.4 Relatie met het Sociaal Domein ..... 5
   1.5 Terugblik op 2021 ..... 5
   1.6 Doelstellingen ..... 6
   1.7 Financien ..... 7
2. Doelgroep ..... 8
   2.1 Hoe proberen we de doelgroep te bereiken? ..... 8
   2.2 Partijen en hun rol binnen het Taalhuis ..... 8
      2.2.1 Welzijnsorganisatie Andes ..... 8
      2.2.2 Stichting Sociale Teams ..... 9
      2.2.3 Drenthe College ..... 9
      2.2.4 Bibliotheek ..... 10
      2.2.5 Stichting Lezen & Schrijven ..... 11
      2.2.6 Gemeente Borger-Odoorn ..... 11
3. Wat doen we preventief? ..... 12
   3.1 Voor-, vroegschoolse educatie (VVE), kinderopvang en consultatiebureau. ..... 12
   3.2 Homestart ..... 12
   3.3 Coalitie Goede en Kansrijke Start ..... 12
4. Hoe geven we de samenwerking vorm? ..... 14
   4.1 Taalhuiscoördinatie ..... 14
   4.2 Stuurgroep laaggeletterdheid Gemeente Borger-Odoorn ..... 14
   4.3 Werkgroep laaggeletterdheid Gemeente Borger-Odoorn ..... 14
5. Taalvrijwilligers en –ambassadeurs ..... 15
6. Acties in 2022 ..... 16

Bijlagen ..... 17

Bijlage 1: Visualisatie Jaarplan aanpak Laaggeletterdheid 2022 Borger-Odoorn ..... 17

# 1. Gemeente Borger-Odoorn aanpak Laaggeletterdheid

## 1.1 Inleiding

Meer dan tien jaar geleden begonnen we in Borger-Odoorn met het signaleren van laaggeletterdheid. In 2011 is de nota 'Eh.. Bril vergeten' verschenen. De strekking van deze nota is dat laaggeletterdheid ook in Borger-Odoorn voor komt, soms vaker dan we dachten. Verder betekent het niet goed lezen en schrijven dat mensen achterblijven in ontwikkeling. In 2012 is daarom een eerste plan van aanpak opgesteld. In 2012 is ook het landelijke samenwerkingsprogramma 'Taal voor het Leven' opgezet door Stichting Lezen en Schrijven (in opdracht van de ministeries van OCW, SZW en VWS). De focus binnen het project lag op het bereiken van de doelgroep en het beter communiceren met de doelgroep.

In maart 2015 kondigden de ministeries van OCW, SZW en VWS het gezamenlijk actieprogramma 'Tel mee met Taal' aan. Dit programma gaf aan hoe laaggeletterdheid in de komende jaren moest worden aangepakt. Het programma is inmiddels verlengd en voor de periode 2021-2024 zijn de drie doelstellingen van de vervolgaanpak:

1. Meer mensen aan de slag met taal, rekenen en digitale vaardigheden;
2. Weten wat werkt;
3. Goede hulp in elke gemeente.

Naast de landelijke inzet op laaggeletterdheid bundelen de gemeenten Borger-Odoorn, Coevorden, De Wolden, Emmen, Hoogeveen en Midden-Drenthe ook hun krachten in een regionale aanpak. Een regionale taalaanpak kan helpen om winst te boeken in termen van tijd, kwaliteit, continuïteit en geld. In het regionale plan 'Aanpak Laaggeletterdheid 2020-2024 arbeidsmarktregio Drenthe', staan de gezamenlijke plannen beschreven.

Dit Jaarplan 2022 en de huidige aanpak en taalsamenwerking zijn gebaseerd op 'Taal voor het leven', de regionale doelen uit het Educatieplan en de conclusies uit het evaluatierapport laaggeletterdheid 2017-2020. Ten opzichte van het jaarplan 2021 is het jaarplan 2022 weinig veranderd. Gezien de Covid-19 pandemie en de daarmee gemoeide maatregelen is besloten alleen kleine wijzigingen in het jaarplan door te voeren. Dit jaarplan bestaat uit de beoogde maatschappelijke effecten en de activiteiten voor 2022.

## 1.2 Belang

In de gemeente Borger-Odoorn is 11 tot 14% van de volwassenen laaggeletterd. Dat betekent dat zij een taalniveau 2F of lager hebben. Het aantal laaggeletterden is daarmee hoger dan het Drentse gemiddelde.

Onderzoek toont aan dat geletterdheid ervoor zorgt dat mensen zelfredzamer, sociaal actiever en gelukkiger zijn. Het begrip geletterdheid omvat luisteren, spreken, lezen, schrijven, gecijferdheid en het kunnen gebruiken van alledaagse technologie om te communiceren en om te gaan met informatie. Laaggeletterden hebben zoveel moeite met deze basisvaardigheden dat hun dagelijks functioneren hierdoor belemmerd wordt. De problematiek van laaggeletterdheid doet zich voor bij een grote en diffuse doelgroep. Ook valt het vaak samen met andere problemen, zoals werkloosheid, gezondheidsproblemen en schulden.

## 1.3 Wettelijk kader

In de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) is in artikel 2.3.1 opgenomen dat alle gemeenten verantwoordelijk zijn voor een educatieaanbod, waarbij alle doelgroepen voldoende aandacht krijgen. De doelstelling van de WEB is om volwassenen alle benodigde (taal-, reken- en digitale-) basisvaardigheden zodanig te laten beheersen, dat zij optimaal kunnen leven en meedoen in de

samenleving. Hiertoe ontvangt de gemeente Borger-Odoorn van het rijk jaarlijks WEB-gelden. Voor het jaar 2022 ontvangt de gemeente Borger-Odoorn € 61.431,00.

Het WEB-budget loopt via een centrumgemeenteconstructie, Emmen is centrumgemeente. In onze regio is sprake van deels regionaal beleid en deels lokaal beleid. Het regionale beleid wordt vastgesteld in de Arbeidsmarktregio Drenthe (AMRD). Hier worden afspraken gemaakt over de minimale voorwaarden waaraan de lokale gemeenten moeten voldoen.

## 1.4 Landelijk en lokaal

Stichting Lezen & Schrijven is in 2004 opgericht om laaggeletterdheid te helpen voorkomen en verminderen. De stichting doet dit door het onderwerp publiekelijk te bespreken, concrete projecten te starten en de krachten te bundelen tussen overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

In de provincie Drenthe is een Bondgenootschap voor geletterdheid opgericht waarin gemeenten, maatschappelijke partners en werkgevers het onderwerp op de agenda zetten. De aanpak van laaggeletterdheid staat ook op de agenda van de AMRD mede omdat de middelen voor volwasseneducatie met ingang van 2015 terechtkwamen bij de centrumgemeente Emmen. In 2020 is een nieuw, regionaal educatieplan vanuit de AMRD opgesteld voor de periode 2020-2024. Onze lokale doelstellingen zijn gebaseerd op de regionale doelen uit dit plan. In oktober 2020 is door het bestuur van de Arbeidsmarktregio Drenthe ingestemd met het regionaal plan. Het plan is door contactgemeente Emmen ingediend bij het Ministerie van OCW.

Voortbouwend op wat al is bereikt zijn door de gemeenten binnen de AMRD de volgende ambities voor 2024 uitgesproken:

- Er is in alle gemeenten een doelmatige(r) aanpak van laaggeletterdheid gerealiseerd als onderdeel van het sociaal domein;
- Het aantal deelnemers is toegenomen van 6% (1.500) naar 8% (2.000) van het aantal (25.000) laaggeletterden in de AMRD;
- Het aandeel laaggeletterde deelnemers met Nederlands als eerste (moeder)taal (NT1) is significant gestegen van ongeveer 10 % tot minimaal 30%;
- 75% van de deelnemers aan een formeel traject (met erkend diploma) slaagt binnen de afgesproken termijn;
- 75% van de deelnemers aan een informeel traject haalt de vooraf afgesproken doelen binnen de afgesproken termijn;
- Voor monitoring en kwaliteit zijn (landelijk) werkbare systemen opgezet en ingevoerd.

Deze ambities zijn vertaald in thema's en actielijnen. Hieraan zijn maatregelen gekoppeld:

| Thema | Maatregelen |
|---|---|
| Versterken van de taalsamenwerking | • Versterking van de continuïteit en duurzaamheid van de functie van de taalhuiscoördinator<br>• Taalhuizen werken alleen met gecertificeerde vrijwilligers en de basistraining voor vrijwilligers wordt alleen gegeven door gecertificeerde trainers<br>• Certificering van de taalhuizen/ -punten |

| | |
|---|---|
| Bovenlokale samenwerking versterken | • Benoemen van een regio-coördinator<br>• Gezamenlijke communicatiestrategie<br>• Organiseren van gezamenlijke events |
| Groter bereik NT1 | • Wervingsactiviteiten gericht op specifieke doelgroepen<br>• Structureel screenen van uitkeringsgerechtigden<br>• Werkgeversaanpak |
| Inzet van ervaringsdeskundigen/ taalambassadeurs | • Elke gemeente maakt meer gebruik van ervaringsdeskundigen |
| Inzicht in lokaal en actueel lesaanbod | • Ontwikkelen van een platform waar het actuele regionale en lokale scholingsaanbod geraadpleegd kan worden |
| Kwaliteit en monitoring | • Inzet van een registratiesysteem waardoor systematisch kwalitatieve en kwantitatieve resultaten gemonitord kunnen worden |

Het regionaal plan wordt jaarlijks vertaald naar een actueel uitvoeringsplan. Lokaal zijn de stuurgroep en de werkgroep laaggeletterdheid ingericht. In de stuurgroep bepalen we de kaders voor de uitvoering van het lokale beleid, dat door de werkgroep wordt uitgevoerd. Deze werkgroep komt regelmatig bij elkaar en vertaalt de aanpak laaggeletterdheid naar concrete acties.

## 1.4 Relatie met het Sociaal Domein

In Borger-Odoorn is in 2014 voor een integrale visie op het sociaal domein gekozen, met één integraal beleid en één integraal budget. Het bevorderen van geletterdheid maakt hier onderdeel van uit. Taal is een door iedereen gebruikt middel om wijzer te worden, je weg te vinden en stimuleert onafhankelijkheid. De bestrijding van laaggeletterdheid, en dus ook de omgang met taal, is een thema op zich. Om dit vorm te geven wordt er samenwerking gezocht met verschillende thema's binnen het sociale domein. We benadrukken hierbij de samenwerking en overlap met de onderwerpen participatie, jeugd- en volwassenenonderwijs, volksgezondheid, eenzaamheid en statushouders.

## 1.5 Terugblik op 2021

Net als in voorgaande jaren heeft het taalhuis zich gericht op het bereiken van zoveel mogelijk deelnemers. De Covid-19 pandemie heeft het ons echter niet makkelijk gemaakt, toch hebben we 58 deelnemers bereikt. Deze groep bestaat uit het aantal deelnemers van de WEB-Trajecten bij het Drenthe College en de deelnemers die ondersteunt worden door Taalvrijwilligers. 19 deelnemers hebben een programma taalverhoging gevolg bij het bij Drenthe college, 25 deelnemers hebben een cursus digitale vaardigheden gevolgd en 14 deelnemers hebben ondersteuning gehad van Taalvrijwilligers.

We kijken terug op 2021 als een jaar dat (net als 2020), vanwege Covid-19 en de gevolgen van de ingezette maatregelen, niet te vergelijken is met eerdere jaren. We hebben onszelf het afgelopen jaar uitgedaagd om de activiteiten en begeleiding (digitaal) te kunnen voortzetten. Onderstaande punten hebben we in 2021 gerealiseerd:

- Begin 2021 zijn er groepen samengesteld met deelnemers en vrijwilligers om digitaal met elkaar aan de slag te gaan. Vanwege Covid-19 kon er geen fysieke begeleiding plaatsvinden.
- In september is er voor de vrijwilligers een opfriscursus georganiseerd.
- In de week van Lezen en Schrijven zijn de volgende activiteiten georganiseerd:
    - Er is en voorleeswedstrijd voor opa's en oma's georganiseerd. Helaas vanwege Covid-19 heeft dit geen doorgang gevonden. (Wordt meegenomen om in 2022 uit te voeren).
    - Er is een interview over laaggeletterdheid en het Taalhuis gegeven bij radio Borger-Odoorn.
    - Er is een taalwandeling opgezet voor alle inwoners uit de gemeente Borger-Odoorn.
    - De taalvrijwilliger kon met de deelnemer tijdens de begeleiding ergens een kopje koffiedrinken bij een horecagelegenheid. Het bonnetje hiervan kon bij het taalhuis gedeclareerd worden.
- Er is een digitale opfristraining Herkennen en Signaleren van laaggeletterdheid gegeven aan het Sociaal Team.
- Het taalhuis is in gesprek geweest met OPO-Borger-Odoorn om te kijken of de dienstverlening aangeboden kan worden aan basisschoolleerlingen (NT2-leerlingen).
- Samen met het Sociaal Team is onderzocht hoede basismeter ingevoerd kan worden bij bijstand-gerechte-inwoners.
- Het Taalhuis heeft gekeken naar digitale vaardigheden en of deze aansluiten bij de doelgroep. De wens is om in 2022 een training digitale vaardigheden aan te bieden voor Nt2'ers.
- Binnen het taalhuis bestaat de wens om laaggeletterdheid en armoede aan elkaar te koppelen. Er wordt onderzocht of er vanuit de WEB-gelden een training aangeboden kan worden aan inwoners met financiële hulpvraag.
- Vanaf juni is er gestart met het certificeringsproces.
- In november hebben is er getart met een introductie van QWASP.

## 1.6 Doelstellingen

1. *In de periode van 2020-2024 nemen 240 deelnemers uit Borger-Odoorn deel aan taalaanbod.*

In het Educatieplan is als doel geformuleerd dat het aantal trajecten in 4 jaar is toegenomen van 6% (1.500) naar 8% (2.000) van het aantal (25.000) laaggeletterden in de AMRD. Vertaalt naar onze lokale situatie (en rekening houdend met onze resultaten van de vorige periode), willen wij in de periode van 2020-2024 opnieuw minimaal 10% van het aantal laaggeletterden (ongeveer 2.000 tot 2.500 inwoners) bereiken. Dit betekent dat we in totaal 240 deelnemers willen bereiken met aandacht voor digitale vaardigheden, budgettering en rekenvaardigheden.

2. *Samen met werkgevers agenderen we laaggeletterdheid en introduceren we taalaanbod binnen minimaal 3 bedrijven in Borger-Odoorn.*

Werkgevers met relatief veel lager geschoolde werknemers zijn belangrijke vindplaatsen voor laaggeletterden. Zij moeten het nut en noodzaak inzien om te investeren in taalontwikkeling van werknemers. Landelijk wordt effectief samengewerkt met werkgeversservicepunten. Binnen de AMRD kunnen we meer de krachten bundelen om binnen deze organisaties laaggeletterdheid te agenderen en taalaanpakken te introduceren.

3. *We ondersteunen ouders en kinderen in de doelgroep 0-18 jaar*

Kinderopvang (Voorschoolse Educatie) en onderwijs spelen een cruciale rol in het voorkomen dat kinderen met te weinig taalvaardigheden het onderwijs verlaten. Het is de ambitie om te onderzoeken

of het Taalhuis ook ingezet kan worden voor de doelgroep 0-18 jaar. Dit plan vormt een onderdeel van het onderwijsachterstandenbeleid en komt terug in de Lokaal Educatieve Agenda (LEA).

*4. Bij iedere bijstandsgerechtigde wordt de Basismeter afgenomen.*

Basismeters kunnen ingezet worden om cliënten te screenen op hun basisvaardigheden. De basismeter wordt afgenomen door de Taalhuiscoördinator. De uitslag vormt een startpunt voor een gesprek, eventueel gevolgd door een scholingstraject formeel en/of informeel.

*5. Minimaal 16 deelnemers volgen in 2022 de cursus 'Solliciteren kun je leren'.*

Het Sociaal Team en Drenthe College hebben in gezamenlijkheid de cursus *'Solliciteren kun je leren'* vormgegeven. Het plan is om alle bijstand gerechtigden die naar verwachting in de komende twee jaar kunnen doorstromen naar werk deel te laten nemen aan een training van 18 dagdelen. Het doel is twee ledig. Enerzijds laten we de betrokken inwoners versneld solliciteren naar werk, zodat zij zo snel als mogelijk participeren en niet meer afhankelijk zijn van de bijstandsuitkering. Anderzijds willen we bereiken dat mensen meer vertrouwen krijgen in hun competenties, in het algemeen wat vaardiger worden om zelfredzaam te leven in deze maatschappij en stress van 'niet mee kunnen doen' te doen laten afnemen.

6. *We Investeren in samenwerking en leggen de focus op verbinding en zichtbaarheid.*

Het aantal deelnemers dat we willen bereiken is lager dan voorgaande jaren, omdat we ons net als in 2021 dit jaar meer willen focussen op de verbinding tussen de betrokken ketenpartners en de zichtbaarheid van het Taalhuis in onze gemeente. Door te investeren in een warme overdracht aan het einde van een traject, kunnen we het aanbod van de activiteiten beter benutten en de betrokken partners beter informeren. Wanneer iedereen op de hoogte is van het actuele activiteitenaanbod, kunnen meer deelnemers doorverwezen worden. In 2022 wordt aandacht besteed aan het investeren in de samenwerking, zodat iedereen elkaar blijft vinden en elkaars rollen en het complete aanbod scherp in beeld heeft. In de onderstaande hoofdstukken gaan we in op de manier waarop we deze kwalitatieve slag gaan maken in de samenwerking tussen de samenwerkingspartners van het Taalhuis.

## 1.7 Financien

Jaarlijks ontvangt de gemeente Borger-Odoorn van het rijk WEB gelden. Dit verloopt via centrumgemeente Emmen. Voor het jaar 2022 ontvangt de gemeente Borger-Odoorn € 61.431,00. Hieruit wordt € 20.000 onttrokken en ingezet voor het Taalhuis, daarnaast wordt er nog € 20.000 vanuit gemeentelijke middelen beschikbaar gesteld voor het Taalhuis. Welzijnsorganisatie Andes ontvangt deze middelen. De overige Webmiddelen worden ingezet voor taalaanbod.

# 2. Doelgroep

De activiteiten zijn gericht op alle inwoners van de gemeente Borger-Odoorn vanaf 18 jaar, met een hulpvraag op het gebied van taal, rekenen en/of digitale vaardigheden. Een hulpvraag impliceert in dit geval dat het taalniveau 2F of lager is.

Binnen deze omschrijving vallen een aantal doelgroepen, waaronder jonge ouders, ouders van jonge kinderen, laagopgeleiden, volwassenen met een uitkering, ouderen, mensen met een migratieachtergrond, etc. Daarnaast kan door deze doelgroepen heen een onderscheid worden gemaakt in de groepen NT1 (voor wie Nederlands de moedertaal is) en NT2 (voor wie Nederlands niet de moedertaal is).

Om meer sturing te geven aan te ontwikkelen activiteiten willen we periodiek een focus aanbrengen door een specifieke doelgroep extra aandacht te geven. Voor 2022 zijn dat de werkende NT1-ers, de NT1-ers die willen re-integreren op de arbeidsmarkt én ouders met jonge kinderen. Dit betekent dat de gezamenlijke activiteiten vooral worden gericht op signalering en instroom van deze subgroepen. Ook zal het Taalhuis onderzoeken of verbreding naar de doelgroep (0)4-18 jaar mogelijk is om zo kinderen met een taalhulpvraag te kunnen begeleiden. Het gaat hier om kinderen waarvan de ouders/verzorgers niet taalvaardig genoeg zijn om zelf de benodigde ondersteuning te bieden.

Daarnaast blijft er een vaste infrastructuur voor andere subgroepen. In het algemeen zullen we daarbij nog wel letten op een goede door- en uitstroom per activiteit. Deze moet blijven aansluiten op het niveau van de cursist.

## 2.1 Hoe proberen we de doelgroep te bereiken?

Eind 2016 is er een samenwerkingsovereenkomst getekend door 6 partijen. Hierin hebben deze partijen gecommitteerd aan de volgende doelstelling:

‘De gemeente Borger-Odoorn streeft naar het verlagen van het aantal laaggeletterden met 10% voor de komende 4 jaren.’

We hebben in gezamenlijkheid met deze partijen afgesproken om de samenwerkingsovereenkomst voor de komende 4 jaren te verlengen. De verschillende partijen in het netwerk hebben een belangrijke rol in de signalering en doorverwijzing, maar ook in het aanbod in de taalaanpak. Elke partner heeft hierin een eigen verantwoordelijkheid, met uiteindelijk een gezamenlijke verantwoordelijkheid om alle activiteiten zodanig op elkaar af te stemmen dat ze leiden tot trajecten.

## 2.2 Partijen en hun rol binnen het Taalhuis

De volgende partijen hebben de overeenkomst ondertekend en hebben allen een eigen rol in het taalnetwerk:

### 2.2.1 Welzijnsorganisatie Andes

Welzijnsorganisatie Andes is de feitelijk werkgever van de taalhuiscoördinator. De taalhuiscoördinator is de ‘spin in het web’ tussen deelnemer, vrijwilliger en partners. Zij draagt zorg voor het signaleren van laaggeletterdheid, de werving, intakes en begeleiding van de taalvrijwilligers. Ook draagt zij bij aan de organisatie van de cursussen voor vrijwilligers en de toeleiding naar didactische ondersteuning. De coördinator zorgt samen met de didactisch ondersteuner en het VIP! Voor een goede toerusting van de taalvrijwilliger met als doel een passend leertraject aan te bieden aan de deelnemer.

Het uitbouwen en onderhouden van een lokale taalinfrastructuur is hierin van belang. De taalhuiscoördinator stimuleert de samenwerking tussen de formele en informele partijen met als doel

om de integrale werkwijze te verdiepen en te verbreden. Hierbij ontstaat een signalerende functie richting de samenwerkingspartners.

Er wordt in 2022 gefocust op het aansluiten bij activiteiten die al door de netwerkpartners worden georganiseerd. Ook worden passende PR en communicatieactiviteiten georganiseerd door Welzijnsorganisatie Andes evenals de administratieve ondersteuning van het Taalhuis.

Acties waar het Taalhuis zich voor inzet het komende jaar zijn:

- De Basismeter meer structureel wegzetten;
- De rol van taalambassadeurs ontwikkelen en borgen;
- De zichtbaarheid van het Taalhuis vergroten;
- Onderzoeken doen naar de mogelijkheid om Taalhuis aan te bieden voor 4 t/m 18 jaar;
- Actiepunten vanuit de audit/certificering door ontwikkelen.

### 2.2.2 Stichting Sociale Teams

Stichting Sociale Teams Borger-Odoorn zal in 2022 bestaan uit drie integrale en gebied gebonden teams. Alle teams hebben een rol in de signalering en doorverwijzing van laaggeletterden.

De sociale teams hebben vanuit de WMO, Jeugd- en Participatiewet contact met veel inwoners van de gemeente Borger-Odoorn en hebben structureel en doorlopend aandacht voor de signalering van laaggeletterdheid. Zij stellen actief vragen om eventuele laaggeletterdheid te herkennen, maken dit bespreekbaar en motiveren mensen om hiermee aan de slag te gaan. Zij motiveren mensen bijvoorbeeld om naar het Taalhuis te gaan. Dit doen zij vanuit de overtuiging dat laaggeletterdheid de basis kan zijn van vele andere problemen die mensen hebben. Ook wordt onder andere ingezet op de wettelijke verplichting van de wet Taaleis en doorverwijzing naar de bibliotheek en het Taalhuis bij onvoldoende vaardigheden, of doorverwijzing naar extra cursussen bij het Drenthe College. Indien er niet direct bereidheid is om met taal aan de slag te gaan, kan het ook zijn dat de sociaal werkers dit (het motiveren om naar het taalhuis te gaan) als doel meegeven aan de zorgaanbieder die ingezet wordt. De sociaal werker zal hier dan tijdens de evaluatiemomenten op terugkomen.

### 2.2.3 Drenthe College

Bij uitstroom uit de lesgroepen van het Drenthe College worden cursisten doorverwezen naar het taalhuis. Het gaat daarbij om uitstroom uit de inburgering en uitstroom uit de groepen basisvaardigheden. Uitstroom vanuit de inburgering kan zeer divers zijn:

- Cursisten NT2 die met vrijstelling uitstromen. Uitstroom met vrijstelling betekent dat deze mensen hun inburgeringsexamen niet hebben gehaald. Doorgaans omdat de afstand tot het te behalen niveau te groot is om in de beschikbare tijd te overbruggen. De oorzaak zit in cursistfactoren (intelligentie, als analfabeet gestart, psychische, fysieke klachten). Het doorverwijzen van deze groep naar het taalhuis is urgent; het niet oppakken van deze groep leidt tot vereenzaming, niet zelfredzaamheid etc.
- Cursisten die het inburgeringsexamen gaan halen worden aan het einde van de cursus doorverwezen naar het taalhuis of naar taalverhoging bij het Drenthe College.
- Inburgerings-Cursisten met veel potentie kunnen na het behalen van hun inburgeringsexamen doorverwezen worden naar de taalverhogingsgroep met uiteindelijk doel het behalen van het staatsexamen B1 en/of B2.
- Uitstroom uit de basisvaardigheden groep. Ook deze cursisten worden door middel van een warme overdracht begeleid naar het taalhuis.

| In 2022 worden door het Drenthe College de volgende activiteiten uitgevoerd | |
|---|---|
| **NT2 Nederlands tweede taal:1** | Groep taalverhoging formeel taalonderwijs samen met de gemeente Coevorden, op weg naar B1, 2 dagdelen per week op locatie in Emmen. |
| **Ondersteuning werk- en stuurgroep.** | Didactische ondersteuning van de taalhuiscoördinator, niveaubepaling cursisten, deelname aan de werkgroep, etc. 1 dagdeel per week. |
| **Training solliciteren kun je leren** | Drenthe college en het Sociaal Team hebben de training 'Solliciteren kun je leren' ontwikkeld. Met uitvoering van dit project willen we zorgen dat bijstand gerechtigden meer vaardig zijn geworden in het solliciteren en presenteren. We willen door te experimenteren met het ondersteunen bij taal en digitale vaardigheden van bijstand gerechtigden hen zo snel mogelijk laten participeren. |

### 2.2.4 Bibliotheek

De bibliotheek heeft een groot aanbod aan cursussen en informatie die kan helpen in het taalaanbod. Natuurlijk ook het uitlenen van boeken; fysiek, digitaal, groot-letter, maar ook voelboeken, luisterboeken en boeken die speciaal zijn uitgegeven voor minder taalvaardige mensen. Tevens is de bibliotheek een partner om bijeenkomsten mee te organiseren. Het is een ontmoetingsplek voor mensen.

| In 2022 worden door de Bibliotheek de volgende activiteiten uitgevoerd | |
|---|---|
| **BoekenPret** | BoekStart-BoekenPret is een programmalijn die ouders met kinderen van 0-6 jaar ondersteunt in het lezen en plezier beleven aan verhalen en boeken. Ouders en professionals krijgen handvatten om voorlezen een vaste plek (routine) te geven in gezin en kinderopvanginstelling. Het streven is om kinderen die als baby starten in het programma, 500 (voor)leesuren op te laten doen in de periode tussen 0 en 6 jaar, waarvan een positieve leesmotivatie en verbeterde taalvaardigheid het resultaat is. Boekenpret wordt op dit moment op een beperkt aantal scholen uitgevoerd. |
| **BoekStart** | BoekStart is een leesbevorderingsprogramma dat zich richt op baby's en het jonge kind (0-4 jaar) en hun ouders. Het doel is om ouders van baby's intensief met boeken en het lezen daarvan in aanraking te brengen door ze te binden aan de plaatselijke bibliotheek. |
| **Klik & Tik** | Cursus op verschillende niveaus, waarin cursisten leren omgaan en werken met computers en internet. |
| **Digisterker** | Aan de slag met je DigiD. Cursisten leren hoe ze zaken met de (gemeentelijke) overheid via internet snel en makkelijk kunnen regelen. Ze maken zelf een DigiD aan en leren hiermee te werken. |
| **Op pad door Prentenboekenland** | Kinderen en hun ouders gaan op stap door de school. Daarbij wordt voorgelezen en ze doen samen opdrachten. Na afloop volgt er een 'voorlees-challenge' thuis. Drie weken later - na veel voorleesmomenten thuis - volgt er een afsluiting op school. Als beloning ontvangen ouders en kind een voorleesdiploma |
| **Peuterpret** | Tijdens de activiteit Peuterpret ervaren ouders en kinderen welke prachtige peuterboeken er zijn en hoe je hierover met je kind kunt praten en spelen. Tijdens de activiteit wordt er voorgelezen en gaan ouder en kind samen aan de slag met allerlei spelletjes. Na afloop geeft de educatiemedewerker van de bibliotheek een aantal boeken- en voorleestips aan de ouders. |

| | |
|---|---|
| **Vakantielezen** | Voor de kinderen van groep 3 en 4 is er vakantielezen. Kinderen beginnen met het lezen op school en tijdens de zomervakantie worden kinderen gestimuleerd om te blijven lezen, door ondersteuning van hun ouders. |

Met al haar activiteiten wil de bibliotheek vooral bijdragen aan een succesvolle gezinsaanpak van laaggeletterdheid. Met landelijke leesbevorderingsprogramma's zoals BoekStart en de Bibliotheek op school worden ouders en opvoeders ondersteund bij het bieden van een stimulerende (voor)leescultuur thuis.

### 2.2.5 Stichting Lezen & Schrijven

Stichting Lezen & schrijven is geen kernpartner, maar als drager en ontwikkelaar van de aanpak Taal voor het leven nauw betrokken bij de aanpak in Borger-Odoorn. Stichting Lezen & Schrijven heeft een ondersteunende en adviserende rol. In de periode 2020-2024 verandert de rol van Stichting lezen & schrijven. De stichting blijft de gemeente Borger-Odoorn vanuit het Landelijk Ondersteuning Programma begeleiden vanuit een adviserende en ondersteunende rol. De regierol van de gemeente wordt de komende jaren groter en dat deelneemt af voor L&S. De stichting zet zich samen met de gemeenten in de AMRD in om te komen tot een integrale aanpak Laaggeletterdheid waarin alle beleidsterreinen zijn opgenomen. De stichting ondersteunt de gemeente in het maken van de plannen en met overkoepelende activiteiten. De lokale uitvoerende rol neemt af als het gaat om individuele ondersteuning vanuit het Taalhuis. De stichting blijft de komende jaren actief als onafhankelijk expert en zetten in op een duurzame aanpak en kwaliteit van trajecten. Daarnaast worden landelijke ontwikkelingen door vertaald naar het lokale taalnetwerk en worden professionals getraind in nieuwe methodieken en materialen. Naast het landelijk ondersteuning Programma zet de stichting zich vanuit 3 andere subsidies in op:

- Bereik NT1 deelnemers,
- Ouderbetrokkenheid en
- Het bereik en ondersteuning richting werkgevers.

### 2.2.6 Gemeente Borger-Odoorn

In de taalaanpak heeft de gemeente een coördinerende, faciliterende en signalerende rol. Hierin is het streven dat het onderwerp zo dicht mogelijk bij de maatschappelijke partners ligt. Zij zien en weten wat onze inwoners nodig hebben.

Structurele aandacht voor het bevorderen van geletterdheid, maar ook het toegankelijk maken van informatie voor laaggeletterden; dit uit zich bijvoorbeeld in de communicatie. Alle ambtenaren zijn in 2018 geschoold om op een laag taalniveau begrijpelijk te kunnen communiceren met de inwoner. Daarnaast is er bij specifieke dienstverlening aandacht voor laaggeletterdheid en nemen we het mee in onze uitvraag aan partners in het sociaal domein. Hierin spelen de Stichting Sociale Teams en Welzijnsorganisatie Andes een belangrijke rol en als het gaat om de inkomensondersteuning ook de gemeente Emmen.

De cultuurcoaches en combicoaches zijn van grote waarde voor de kwaliteit van cultuureducatie en het leggen van verbindingen tussen cultuur, onderwijs, sport en welzijn. De cultuurcoach is werkzaam binnen de gemeentelijke organisatie en is onder andere nauw betrokken bij de organisatie van culture activiteiten binnen de gemeente.

In 2022 focussen we ons op het verbinden van onze partners en te zorgen dat de rollen, verantwoordelijkheden en het aanbod van de verschillende partners voor iedereen binnen het samenwerkingsverband duidelijk is.

# 3. Wat doen we preventief?

Het is wenselijk om in de bevordering van geletterdheid ook aandacht te hebben voor het preventieve deel. Hierbij wordt aandacht gegeven aan het voorkomen van laaggeletterdheid bij nieuwe generaties. Meer samenwerking met onderwijs, GGD en kinder-peuteropvang lijkt hierin een logische stap. Vanuit maatschappelijke ontwikkeling is er een eerste inventarisatie gedaan van de preventieve activiteiten gekoppeld aan onderwijs. Onderstaand zijn de relevante activiteiten benoemd:

## 3.1 Voor-, vroegschoolse educatie (VVE), kinderopvang en consultatiebureau.

VVE is erop gericht om kinderen met een risico op (taal)achterstanden te begeleiden met VVE in de leeftijd van 2,5 tot 6 jaar.

*Uit internationaal wetenschappelijk onderzoek blijkt het belang van een hoge educatieve kwaliteit in de doorgaande lijn om beoogde effecten te behalen op het bestrijden van onderwijsachterstanden. Deelname aan goede voorschoolse voorzieningen op korte termijn kan leiden tot toegenomen cognitieve (leer)vaardigheden en een betere sociaalemotionele ontwikkeling bij kinderen, en op lange termijn tot betere schoolprestaties, betere kansen op de arbeidsmarkt, betere verdienmogelijkheden, betere gezondheid, en andere baten van onderwijs. Met name kinderen met (risico op) een achterstand profiteren van extra stimulering op jonge leeftijd, zodat zij beter voorbereid starten op de basisschool*

*Uit onderzoek blijkt ook dat een deel van de VVE doelgroep laaggeletterde ouders heeft. In de kinderopvang en op het consultatiebureau wordt daarom bijvoorbeeld gewerkt met Boekstart, een methode om het samen lezen te bevorderen. Hierbij vragen we een actieve rol van de ouders, waarmee we naast preventief voor het kind ook de ouders stimuleren om te blijven lezen.*

## 3.2 Homestart

Vanuit de vrijwilligersorganisatie Home Start ondersteunt een vrijwilliger een gezin, door het gezin wekelijks vraaggerichte thuisondersteuning te bieden (voorbeelden zijn ondersteuning met de opvoeding, administratie, of gewoon persoonlijke aandacht en een steuntje in de rug). Deze ondersteuning kan een belangrijke bijdrage leveren aan de stabiliteit in de thuissituatie. Home-Start wordt wereldwijd aangeboden in meer dan twintig landen. In Nederland werkt Home-Start nu vijfentwintig jaar. Het doel is om kleine vragen klein te houden en niet te laten uitgroeien tot grote problemen. In relatie tot laaggeletterdheid heeft de vrijwilliger van Home Start een signalerende functie en kan hij of zij laaggeletterdheid opmerken bij de ouders en kinderen en dit signaal delen met de professionals.

## 3.3 Coalitie Goede en Kansrijke Start

Ieder kind verdient de best mogelijke start van zijn of haar leven en een optimale kans op een goede toekomst. De eerste 1000 dagen van een kind zijn cruciaal voor een goede start. De gezondheid van een kind voor, tijdens en na de geboorte blijkt een belangrijke voorspeller te zijn van problemen – zowel fysiek als mentaal - op latere leeftijd. Goede Start wil de gezondheid van de volgende generatie inwoners in de Veenkoloniën verbeteren, het landelijke actieprogramma Kansrijke Start (dat later van start is gegaan) heeft dezelfde ambities. Goede Start omvat de fasen tussen conceptie en het achttiende levensjaar. Preventie en interventie van risico's voor (kwetsbare) zwangeren, gezinnen en kinderen is een belangrijk uitgangspunt. Goede Start focust zich op het oplossen van problemen die gevolgen hebben voor de gezondheid en ontwikkeling op jongere en latere leeftijd.

Vanuit het landelijke programma Kansrijke start werd er aan gemeenten een impuls beschikbaar gesteld om aan de slag te gaan met een zogeheten lokale coalitie. In Borger-Odoorn is er in januari

2020 een lokale coalitie opgestart dit is een samenwerking tussen betrokken professionals uit het sociale domein (o.a. jeugdgezondheidszorg, welzijn, schuldhulpverlening, werk & inkomen en huisvesting) en professionals uit het medische domein (o.a. verloskundigen, gynaecologen, kraamzorg, huisartsen en de volwassenen GGZ).

De lokale coalitie maakt gezamenlijke afspraken over het eerder bereiken van kwetsbare ouders, over signalering, doorverwijzing en over hoe begeleiding rond kwetsbare gezinnen voor en tijdens de zwangerschap en na de geboorte, verbeterd kan worden. In Borger-Odoorn zijn op dit moment de thema's binnen de lokale coalitie het beter bereiken van de doelgroep, rookvrij opgroeien, laaggeletterdheid en borstvoeding. De Taalhuiscoördinator is vertegenwoordigd in de lokale coalitie.

# 4. Hoe geven we de samenwerking vorm?

Om deze samenwerking gestalte te geven is er een interne organisatie ingericht. Deze is onder te verdelen in drie onderdelen. Onderstaand worden deze beschreven:

## 4.1 Taalhuiscoördinatie

Er zijn veel verschillende partijen betrokken bij de aanpak voor laaggeletterdheid. Deze moeten met elkaar verbonden worden en verbonden blijven. Anderzijds zijn er de taalambassadeurs, taalvrijwilligers en deelnemers.

De coördinerende taak bevat drie elementen:

1. *Externe functie:* De coördinator is de verbinder in het taalnetwerk. De coördinator functioneert als netwerkpartner en is het aanspreekpunt voor alle partijen betrokken in de aanpak.
2. *Interne functie:* Dit behelst het werven van vrijwilligers en deelnemers, het voeren van intakegesprekken, de administratie, monitoring en toetsing.
3. *Didactisch:* Het ondersteunen van vrijwilligers, het toetsen van de leervraag en het verzorgen van cursussen.

Het uitvoeren van al deze taken door één persoon wordt in de praktijk lastig ervaren, omdat de drie elementen andere vaardigheden vragen. De coördinatie hoeft niet door één persoon uitgevoerd te worden en wordt nu onderverdeeld in 3 personen. In 2022 gaan de coördinatoren zich specifieker richten op de invulling van de externe functie; het verder uitbouwen van het netwerk, het onderhouden van de samenwerking met de lokale ondernemers en de zichtbaarheid van het Taalhuis in de gemeente.

## 4.2 Stuurgroep laaggeletterdheid Gemeente Borger-Odoorn

De stuurgroep is gericht op de beleidsmatige besluitvorming om het thema laaggeletterdheid onder de aandacht te brengen en houden binnen de gemeente Borger-Odoorn. De rol en activiteiten van het taalhuis zijn hierin belangrijk. Verschillende partijen zijn hierbij betrokken: Welzijnsorganisatie Andes, Biblionet Drenthe, Stichting Lezen en Schrijven, Drenthe College, Stichting Sociale Teams (bestaande uit 3 sociale teams en 1 team werk) en de Gemeente Borger-Odoorn. De adviesraad sociaal Domein is vertegenwoordigd in de stuurgroep en heeft de rol als toehoorder en klankbord.

## 4.3 Werkgroep laaggeletterdheid Gemeente Borger-Odoorn

De werkgroep is ingericht om de taalhuiscoördinator te ondersteunen bij de uitvoering van haar activiteiten. De stuurgroep en de werkgroep geven elkaar input, waarbij de werkgroep meer gericht is op de uitvoering. De werkgroep bestaat in 2022 uit de taalhuiscoördinator, een medewerker vanuit de bibliotheek, een regisseur van de Stichting Sociale Teams en enkele vrijwilligers.

# 5. Taalvrijwilligers en –ambassadeurs

We hebben in 2020 en 2021 aandacht besteed aan het werven en opleiden van vrijwilligers en de signalerende rol die (onder andere) budgetmaatjes krijgen op het gebied van laaggeletterdheid en gaan dit in 2022 verder uitbreiden, meer informatie hierover staat beschreven in de terugblik op 2020 en het evaluatierapport. In 2022 blijven we waardering uiten voor onze taalvrijwilligers en ondersteunen we waar nodig.

We gaan in 2022 onderzoeken (samen met de andere gemeenten binnen de AMRD) welke rol we weggelegd zien voor de taalambassadeurs binnen ons Taalhuis. Op dit moment zijn 2 taalambassadeurs aan ons taalhuis verbonden die zich willen inzetten om laaggeletterdheid onder de aandacht te brengen. Zij hebben binnen ons taalhuis op dit moment nog geen duidelijke rol. Wel zijn de ambassadeurs betrokken geweest bij de week van lezen en schrijven en bij presentaties aan partners.

# 6. Acties in 2022

Onderstaand een aantal actiepunten die moeten leiden tot een meer concrete aanpak. De actiepunten (inclusief de 'dragers' vanuit de stuurgroep) staan ook vormgegeven in een visualisatie in Bijlage 1.

Allereerst de actiepunten die in 2022 opgepakt worden door de taalhuiscoördinator:

- Investeer in het huidige aanbod van alle betrokken partijen.
- Aansluiten bij activiteiten georganiseerd door samenwerkingspartners om hiermee laaggeletterdheid onder de aandacht te blijven brengen.
- Onderzoek doen naar de huidige en in de toekomst gewenste rol van de taalambassadeurs.
- Meewerken aan de coalitie Goede en Kansrijke Start.
- Certificering van het Taalhuis vindt plaats in het tweede kwartaal van 2022.
- N.a.v. de certificering/de audit komen verbeterpunten naar voren, hierop actie zetten en door ontwikkelen.
- Onderzoeken hoe we verbindingen kunnen leggen tussen (het beleid en de uitvoering op het gebied van) armoede en laaggeletterdheid in de gemeente. Hier is een koppeling gemaakt tussen Drenthe College en budget coaching vanuit Andes. Cursusaanbod wordt in samenwerking met Andes, Sociaal Team en Drenthe College vanuit de WEB gelden ontwikkeld.
- Het nieuwe registratiesysteem wordt in gebruik genomen, Qwasp en match.
- Verkennen verbreding van het Taalhuis naar 0-18 jaar.

Aan de stuurgroep de taak om de rol die zij in 2021 had voort te zetten en binnen het netwerk uitvoering te geven aan onderstaande plannen:

- Onderwerpen te agenderen om deze doelgroepen in 2022 en verder te gaan bereiken in de nieuwe beleidsperiode.
- We gaan onderzoeken (in regionaal verband) of ervaringsdeskundigen iets kunnen betekenen in het signaleren van laaggeletterden. Wellicht kennen zij mensen in hun omgeving die hun taalvaardigheid zouden willen verbeteren, maar op dit moment niet weten hoe zij dit moeten aanpakken.
- Cultuuractiviteiten blijven betrekken, in blijven zetten op camouflerende activiteiten zoals bijvoorbeeld de taalondersteuning autotheorieles.
- Met omliggende gemeenten en de arbeidsmarktregio (AMRD) uitvoering geven aan het vastgestelde Educatieplan 2020-2024.
- Het taalaanbod en de ketensamenwerking verbeteren (waar de één stopt gaat de ander verder, warme overdracht), om hiermee deelnemers mee te nemen in plaats van te verwijzen.
- Aansluiten bij werkgroepen en op de hoogte blijven van de actualiteiten met betrekking tot de nieuwe Wet Inburgering die vanaf 2022 in werking is getreden, om de integraliteit te vergroten.
- Verkennen deelname aan een pilot van het ministerie van Binnenlandse Zaken gericht op het vergroten van digitale inclusie.
- Meer aandacht hebben voor taal op de werkvloer en trajecten verkennen.

# Bijlagen

## Bijlage 1: Visualisatie Jaarplan aanpak Laaggeletterdheid 2022 Borger-Odoorn

| Ambities | Activiteiten | Resultaten | Dragers |
|---|---|---|---|
| **Minimaal 60 deelnemers bereiken in 2022** | WEB-Trajecten verzorgen<br>- NT2 Nederlands tweede taal<br>- Autotheorielessen taalvaardigheden | Ongeveer 10 deelnemers bereiken | Drenthe College |
| | Begeleiding Taalvrijwilligers | | Taalhuis |
| | Organiseren trainingen vrijwilligers | - (Online) trainingen aanbieden vanuit Andes<br>- Basistrainingen flexibel aanbieden | Taalhuis |
| | Didactische ondersteuning verzorgen vrijwilligers | 4 uren per week didactische ondersteuning bieden | Drenthe College |
| | Verzorgen activiteit Klik&Tik | | Bibliotheek |
| | Verzorgen activiteit DigiSterker | | Bibliotheek |
| **Bereiken doelgroep re-integratie deelnemers** | Herkennen en signaleren door Team Werk | Doorverwijzen van 15 deelnemers naar een traject bij het Taalhuis | Stichting sociale teams Borger-Odoorn |
| **Verbreding signalering** | Combicoach seniorensport volgt training laaggeletterdheid | | Gemeente |
| | Netwerkpartners (Homestart, Coalitie Goede Kansrijke Start) volgen training laaggeletterdheid | | Taalhuis |
| | Informatiepunt digitale overheid uitbreiden | | Bibliotheek |
| **Bereiken doelgroep jonge gezinnen** | Uitvoering Boekstart + verder uitrollen naar meer basisscholen | Boekstart uitvoeren op 14 basisscholen in Borger-Odoorn. | Bibliotheek |
| | Uitvoering boekenpret | | Basisscholen |
| | Uitvoering Peuterpret | | Bibliotheek en basisscholen |
| | Uitvoering vakantielezen | | Bibliotheek en basisscholen |
| | Uitvoering op pad in prentenboekenland | | Bibliotheek en basisscholen |
| **Versterken samenwerking kerngroep** | Warme overdracht realiseren (meenemen in plaats van verwijzen) | | Allen |
| | Samenwerking opzoeken op locaties | Digitale ondersteuning bij taallessen | Bibliotheek, DC en Wedeka |
| **Rol Taalambassadeurs onderzoeken** | In regionaal verband oppakken (vanuit samenwerking Educatieplan) | | Taalhuis |
| **Monitoringssysteem gebruiken** | Regionaal implementeren van monitoringssysteem Maurice de Greeff | | Taalhuis |
| **Certificering Taalhuis** | Uitvoeren en door ontwikkelen van de certificering | | Taalhuis |
| | Digitaal aanbod creëren lessen DC | Onderzoeken of digitale lessen wenselijk zijn bij de doelgroep | Drenthe College |